

მეცნიერება და სპორტს

սէքէնսինտէն բէք ֆագրը իսլամքն պիրի չաքա իլէ թարալը գաղար իքէն չաքաքա պիր ու ֆագ գաղանդը իլիշ-միշ և մէքըրը գաղանդը չըգար-տըրընտա, տէրունիտէ ճինս ճինս ալ թուելարտան օլտուղու հալտէ, 22 պին ղըլուգ ալ թուել վար իտուկինի կէօրմիշ վէ թագըմըլլա կէօթիւրիւպ հիւքիւմէթէ թէպիւմ իլլէմիշ տիր:

Պագըլար մէրգուժու, նիշին կէօ-թիւրիւպ հիւքիւմէթէ թէպիւմ իթտի-կի իլին թագպիւն իթտիւքէրինտէ, պէնիւմ կիպի պիր ֆագըր ատամ օլ գաղար բարաքը սարֆ իթմէկէ չը-գըլտըլըմտա, հէր քէս նիշէ սուլի գաղանդար գահիպ օլուր իտիւ տէյէ-րէք թէպէքէլիւն վէ հէլի բըրգճա կիւզէլ պիր ճէվապ վիրմիշ տիր:

—Ուժուրու նաֆիւս նաղըրը էտ-հէմ փաշա հաղըթէլէրի, ճարիցաքա կիթմէք իւզըն, տիւնքի կիւն իսթան-պօլտան Եօլա չըգըլ տըր:

—Ժուրնալ տը Բօր-Սախտ դաղէ-թաքնտա օգուժուղունա նէղարէն, 1872 սէնէսի յունվար այընտա, Սիւէ-իշ պօղաղընտան, Եիւզտէն զիեատէ կէմի կէշիպ, պիր միլեօն ֆըրանքտան զիեատէ տախի հասըլաթ օլմուշ տուր:

—Սատրաղամ հաղըթէլէրի, Եօլ վի-րիլէն մէմուրարըն էսամիսին եաքըպ քէնտուլէրէ թագտիւմ իլլէմէլէրինի, հիւքիւմէթին քեաֆֆէյի տայիրէլէ-րինէ էմի պուճուղունալար տըր:

Մէրգուժուն մէմուրարտան օլուպ, մէմուրիւքէթէլէրի հէնկեամընտա հիւ պիր գուսուր իթմիշ օլմանալարա, պիրէր մաշ թախտիս օլունմաքնա վիւքէլա մէճիւսի թարաֆընտան գա-լար վիրիւմիշ տիր:

—Չապիլիէ օֆիլեալը, Իքինճի օ-ֆիլեալ վէ նէֆէրթտան օնլար քի թագալիտ օլմանա հաղգ գաղանդը-լար տըր, Էօլլէլէրէ, բայէլէրինէ վէ մէմուրիլէթա պուլունտուղըլար վագ-թէ կէօրէ պիրէր մաշ պաղլանըպ Եօլ վիրիւքէլէր տիր:

Իսթանպօլտա վէ վարուչարտա ճէ-ման իւշ պին նէֆէր գաղթիլէ պուլու-նուպ, պուլուրըն սաքըրը Իքի պին նէֆէրէ ինտիրիլէնք վէ վարուչարտա գաղթիլէ Եիւզէրինէ սաքէր պէքէլէթտի-րիլէնք տիր:

Գալիլէն պիրտիրիլիկինէ նէղարէն, պուլունտան պէօլլէ մէրքէլէրտէ պէք-լէթտիրիլէնք նէօպէթիս գաղթիլէ-լէր իլէ սաքէրէր, 24 սաաթտա պիր տէյիլիլիպ, Եիւզէրինէ սայիրէլէր պէք-լէթտիրիլէնք տիր:

—Սապըգ զապիլիէ միւշիլի Հիւս-նի բաշանըն կիւնիւտէ, ապա Լաքըգ օլմաթըգըլըն հալտէ, իլլիմաւ սայ-սինտէ վայլէլէր Եիւքէթիլիլ օլան օֆիլեալ, Իքինճի օֆիլեալ, վէ զապ-թիլիէ նէֆէրթաթնտան, իլլիմաւսա ալըլ օլտուղըլը բայէլէրի ալընըպ, Եիւզէլիսի նէ վայէտէ իտիլէր իսէ, Եիւնէ պին վայէտէ գալանդար տըր:

—Պու տէֆա իլիթտիլիլիլիլէ կէօրէ, Լուսիլտար իսթէլէսինտէ վագը պիր տիւքընտա սաքաֆըգ իթմէքտէ օլան Մօսկօֆու Ստեփան աղա, արի-ֆէ միւնապիլիլիլ իլէ իլ ղըմնընտա, Իիտար, 6 բաղար կիւնիւ տիւքընտա-նա ինիպ վէ տիւշաթըր տախի էղան թօրըլըր ալթըրըր էսնտէ Եանի, սաաթ 12 տէ հալլանընա պինիպ Պիւ-պիւլ տէրէսի թէսմիլէ օլունաւն ճատ-տէտէն իսանսինէ կիտէր Իքէն, Իքի իթըրվաթ, իտուր գաղթիլիլիլիլիլիլիլ չըգըպ, անիտէ էլլէրինտէ պուլունտան պիր սօքա (վարիօղ սարը) իլէ պաշընա շիտ Եիւնէ վուրմուշար վէ իսթիւ-

նէ հիւճուժ պիրլէ քէնտիսինի վէ հա-վանըն ուֆագ պիր տէրէյէ տիւշիւ-միւշլէր, (մէրգուժ հալի իլէ ալթը Եօ-լունտան կիթմէքտէ, վէ իթըրվաթար իսէ Եանա Եօլունտան, Եանի ալթը Եօլունտան պիր արըն Եիւքէթէրէն կիթմէքտէ իմիլլէր) օլ անտէ իթը-վաթարըն պիրիսի պօյնունա պապըպ աղըրըն թուլթուշ, վէ տիլէրի կիլտի-լի Եիլիսէլէրին տիւշմէլէրինի գօրա-րըպ իսթիւնիւ արաշթըրմագտա Ի-քէն, մէրգուժ սարաֆ իթըրվաթարըն պիրիսինի պօյնունա գալլար վէ 13 տաղըգա իթըրվաթար իլէ տալաշըր: Բաղար օլմագ միւնապիլիլիլ իլէ կէշէն տէնէն օլմաթը իսէ տէ, իթըրվաթար պաշա չըգաժանադըլարըն պինա-Եըպ, գաղանա մէյիւլալանըլար ֆա-գաթ պիրիսինի Եանաթը մէրգուժ սարաֆըն Եիլիսին օլտուղունտան պին սօքա իլէ պաշընա վէ գօլունա պիր գաշ տէֆա տաշա վուրարադ Եաղա-լարընք գալթարըպ, հիւ պիր շէյ ա-լամաթարագ վէ սօքալարընք տախի օրաքա պըրագարագ գալալըլար:

Պաշընս օլ թարաֆընտա Իքի Եա-րաթ օլուպ, սաղ գօլու տախի իսայի-ճէ դէտէլէնմիշ, գան իլիստէ միւլէմ-մա օլտուղու հալտէ, մէրգուժ սա-րաֆ իսանսինի կիթմիշ տիր:

Վուգուաթ հիւքիւմէթէ պիրտի-րիլիւր, վէ տէր հալ թօսուն բաշա հաղ-րէթէլէրի վէ պաղը մէմուրին կէրէք իլի թահգըգ իթմէք վէ կէրէք Եանի-լէրինի պէնտան իլլէմէք իւզըն, մէր-գուժ սարաֆըն իսանսինի կիտէլէրի, վէ բաշալի միւշարիլէյ հաղրէթէլէրի էմիլ իւզէրինէ, սիւաքի վէ քիեատէ գաղթիլիլիլիլ լաղըմ կէլէն մահլէլէ-րէ տաղըրըլըր: հէր նէ գաղար շիմ-տիլէ տէկին պու թէտպիլիլիլ սէմէրէսի կէօրիւմէթիլ իսէ տէ, օլու պապտէ թօսուն բաշա հաղրէթէլէրինի սայ ու հիւմէթիլէրի շոեանը թէլէքըրիւրիւր:

Պու վուգուաթ սաաթ 12 1/4 կէշէ-րէք օլմուշ տուր: —Էնգարէ վալիսի ճէրաթէրի սապըգ Լաաթ փաշա հաղրէթէլէրինի կէշէն փօսթա վաթօրը իլէ (բէրլէմպէ 27 յուն-վար) մայէլի մէվճուտի իլէ իզմիտէ պիթ թէլէրի, վէ ֆէրտաթը ճիւմա կիւնիւ Էնգարէյէ միւլէթէլէրինի օ-լունտան հարէթէլէրի իզմիտէն պիլ-տիրիլիլիլիլիլ, միւշարիլէյ հաղ-րէթէլէրի թօրաթըր նահիլէսինէ միւ-վաթիլէթէլէրինտէ, օրանըն մէթմէպի ըլաշտիլէսի շակիրտանըն մուսիլէնէ իտիպ, վէ հօճալարընա ալըրճա, վէ շակիրտանըն քեաֆֆէսինէ պիրէր իրա պաիլիլ ինսանի իլէ, շակիրտանը մու-մայիլէյհիւմիւ թէլլիլի վէ թէրգիպ պուլլուտուրարը Էնգարէտէն կէլիլ օլան Եօլունարըն իֆատէյի շիֆահիլէ-լէրինտէն օլմաղլէ, մա մէմուրիլիլիլ Ի-լանընա միւսարաթ օլունմուշ տուր:

—Թիւթիլիլիլիլիլ ճինսիլիլիլ պա-գըլմաեարագ, ալէա վէ Էտնա, վէ Էվաթ պիւլա թէֆրիպ, հէր ճինսին-տէն ալէստէլիլիլ, գընէտէ սէքիլ ղը-րէսմ ալընմաթընա գաղարը ալ շէրէֆ սուտուր պուլլուտուրը, վէ թուլթու-լաճագ քաշագ թիւթիլիլիլիլիլիլ գաղթը իլէ պէրապէր, ճինսին պագըլմաեա-րաքապու հիւապ իւզըն ալէստէլիլիլ պէ-հէր գընէսինտէն Իքի գաթ օլմագ իւզ-րէ օն ալթըլար ղը, վէ գաղաղըրը թէքըրա իտէնէր հագըրնտա գընէտէ օթուգ իքիլէր ղը ճէղալի նագտի ալը-նաճաղը մէմուաթը սահիլէտէն տիր:

—Իլիթտիլիլիլիլ նէղարէն, իզմիտին հալաթըն թէպտիլ վէ թագիլիլիլիլիլ սըլթմա վէ սայիր նէթիլիլիլ օլան էմ-

րաշը միւլթիլիլիլիլ սայիրէյի պալիս օլան վէ իզմիտ ճիւլարընտա պուլունտան թուլլալարըն քեաթիլէն գաղաթտը-րըլմաթընա, սալթանաթը սէնիլ թա-րաֆընտան գաղթիլէն գաղար վիրիլիպ, վէ մուճիպիլիլիլ անգարիպ իճրաթընա տախի թէլէպպիւս օլունաճագ իմիշ:

Իզմիտ կիպի վայլիլթուլթըն պիր մա-հէլլէսի սայըլան վէ պիր թարաֆտան շէմէնաթէր իլէ, վէ տիլէր թարաֆ-տան պէհէր կիւն ամէտիլա իտէն վա-թօրլար ճիլէթիլ իլէ կիւն պէ կիւն քէս-պի շէրէֆ իթմէսի մէմուլի գաղթիլէն պուլունտան պիր մահլէլիլիլ, շիմիլիլիլ գա-տար Էօլլէ բէսիլմանտէ վէ մէթրուք հէօքմիւնտէ գաղմաթը վէ Եալընը սըհ-հէթիլ ումուլիլիլ ֆայիլթիլիլ օլան մէղ-քիւր պիւնէթէր մէմուալար տէկիլ, իլլա էթրաֆընտա պիր թագըմ պա-թարըլլարընտան հիւսուլէ կէլէն թէ-սֆիլիլիլիլիլ տօլալը հէր վագըլթ միւհ-վագը ճայիլ թէլէսիլիլ պուլունտուղըն-տան, պէօլլէ պիր թէտպիլիլ մուհալիլ լիւմուլ իլին, հէր նէ գաղար թէլէք-քիւր օլունտա սէղա տըր, ինչալաճ գարիպէն իճրաթընա տախի պաշան-տըլընք մէսէրէթ իսպէրինի վիրմէյէ նայիլ օլաճալըմը մէմուլիլ Էղլէպտէն տիր:

ՊԱՆՏՐՈՒՄՈՒՍՆ ԹԱՆԻՐՈՒՄ
28 յուն, 1872 Պան քըրմա
... Միւլէլիլիլիլ

Պու տէֆա մէթմուլիլիլիլ կէճիւր-մէսինէ աֆիլ պուլլուտագ սընըղ տէ-յի շու ալթիլիլիլիլ ղարալիպ նէլիլիլիլիլ օլարտագ պիր վուգուաթըն նագլիլիլիլ միւլաղաշէրէթ իլլէմիլիլիլ:

Պունտան ալէստէ Միլալըմ սէքէ-նէլէրի Բուսիւն միլլէլիլիլիլիլ Եանա-թօ, շէհրի մէղքիւր ճիւլարընտա պու-լունտան Գաթը գարիլիլիլ տալիլիլիլիլիլ հաճի Մէհմետ օլլու Ալի իլէ Պանտըր-մաաթն Իքի սաաթ մէսաֆիլիլ օլան ֆիլիլիլիլ գարիլիլիլիլ օրթագըլըգ իթտիլիլիլիլիլ հալտէ, Ալի կէշէն սէնէ Պալըքէսիլիլ քէտիլիլիլ սաաթիլիլ թալիլիլ-նէ չաղըլըր: վէ կիտէնէլիլիլիլ պիր Իքի կիւն Էվիլիլ սարֆ օլունմուշ քեաթի-լիլիլ մէսարիլիլիլ Եանաթըր տէվր իտուպ, Եեաթիլիլիլ Էնիլ, ղրուշլուգ պիր թահիլիլիլ ալըր, վէ Պալըքէսիլիլիլ տէնիլիլիլիլիլ Եանաթըր սաղար հաղըր բա-րա պուլաճաթըլընտան հասըլաթը թէքմիլ Էլիլիլիլիլ ալուպ տէրանպար, վէ մէրգուժ օրաթան տէֆ իտէր, պուլունտէ իլէ տախի իթթիլիլիլ իթմէ-յիպ Եեաթիլիլիլ պուլունտան թահիլիլ մուճիպիլիլ Էնիլ ղրուշլըն մալթուլը-նա գաղթըլըր, վէ պէօլլէ պիր շէյի ալիլիլիլ սուրէթտէ իճրա իտէմէյէ-ճէկիլիլիլ աղըր իրտիլիլիլիլիլ, Լիւտէք գալմագալըլընա միւրաճաթ իտուպ օրաթա տաալիլ մէճիլիլ քեաթիլիլիլ իպ-րահիմ իլէ սէօղ պիրիլիլ իտէր, վէ կէօքմէլիլիլ Գէլ Ահմետ նաճ գաղթիլիլ-նիլ Էլի իլէ մէրգուժ Եանաթը, Բուժ-լարըն Եանաթը կիւնիւ Երաթէյէ իրալ օլունտուր:

1871 Դեկտ, 26 բաղար կիւնիւ հիւ-քիւմէթ թալիլիլ Իքէն, քեաթիլիլիլ իպ-րահիմ մէրգուժ Եանաթըր հաղըրա ճէլպ իլէ, հէր նէ գաղար «տէրան» պար իլլէտիլիլ հասըլաթըն հիւաթըն կէօրէլիլ վէ պօրճուժ վար իսէ, Էտա իտէլիլիլ» ճէվապըն ալըր իսէ տէ, ղաթէն հիւքիւմ վիրմիլ օլտուղունտան ալէյհտէն պիր մաղաթաթ գաղթիլէ ա-լըպ գաղթիլիլիլ Էլի իլէ աղալէր իսա-նէսինէ կէօնտէրէրէր իմգալաթըր, վէ մէճիլիլ իտարէ մէօհիլիլիլ հէր նաթըլ

Իսէ Եանընտա պուլունտուղունտան, մաղաթաթ մուճիպիլիլիլ իլլաթըլ Եա-ղար, միւհրէլիլ, վէ միւտաթիլիլ մէր-գուժ Ալիլիլ թէպիլիլիլ Եանաթըր օլու հապ իթտիլիլիլ մաղաթաթ վէ իլա-մըն հիլլէքիւրըլըր գաղմանըն տէյիլ Իքի կիւն աղաթէլիլ թարիլիլիլ, Եանիլ ղեկտ, 24 Եաղար, Լաքին աղա տէր-իսթըր իթմէք քի ղեկտ, 24 ճիւմա կիւնիւ տախի հիւքիւմէթ թալիլիլ իտի-լիլիլիլիլ սապահ Էրաթէլիլ Լաքէն ի-տէն սապըգ Բուժ բաթիլիլիլ վէ կիլի-լիլիլ միտարթօլիլիլ Եաթըլիլ վէ Նիկո-գիմուս Էֆէնտիլիլիլ, պու ճիւմէլիլ իսա-պէր ալաթըր, պիլլաթ ճիւքիւմէ-թէ կիտիպ թէֆիլիլիլ օլթէճէսիլիլ իլ-լէրէլիլ, վէ հաղըրթէն պալէտաէ նագլիլիլիլ իւզըն մաղաթաթ ուլտուր-տուղու, վէ աղալարըն սայիր պիր մուտ-տէ իլին ղանն իլլէյէրէք տիւարուտէ իմգալաթըլըր, պալտէհու Եիւնէ քէն-տի թարաֆընտան մէճիլիլ իտարէլիլիլ միւհրիլ իլէ իսթ Եաղարագ վիրմէսի, վէ սայիրէ մէյիլաւ տէօքիլիլիլիլիլ տէն, Միտարթօլիլ Էֆի քեաթիլիլիլ պու ալէլիլ, վէ Ս. Նիւնը կիւնիւ գաթիլիլիլ մաաթիլիլիլ ալթթ իւզըն հալալար սալը վիրիլիլիլ Իքէն, Եանա-թըն Էօլլէ պիլիլիլիլ ղուտըր չէքմէսի-նէ գաղըր տալիլ իթտիլիլիլիլ, մաա-տէն իսթիլիլիլ օլունմաթը Լաղըմ կէ-լիլ, վէ թահգըգ օլունտուղտա, հա-թիլ Էֆի, սէհլէն պիր շէյ օլմուշ ճէվա-պընտա պուլունտուր, Հալ պու քի Միտ-րաթօլիլ Էֆի, վուգուիլ հալիլ Բարէսի միւլթաաթըլըլըլընա պաթթագըր պիլ-տիրմիլ օլտուղունտան, մէմուլ իտէ-րիլ քի քեաթիլիլ իպրահիմ Եաղըլ վա-գըլտա Լաղըմ կէլէն միւճաղաթը շէ-քէճէք տիր, Ալաղըլըլը սահիլ մալիւ-մաթա նէղարէն հաղգանիլիլիլ ղա-հիլիլ իիւրաճը իլլին պու մաաթէլիլ կէ-րէք գաղմագաթ պէյիլ, վէ կէրէք Միտարթօլիլ Էֆէնտիլիլիլ սայ վէ ղալ-րէթիլ մէտհ ու սէնայա շայտն տըր:

Իմուր, պիլա տախի օլ պապտէ Գա-րէսի միւլթաաթըլըլը իսայիլ բաշա հաղ-րէթէլիլիլիլ նաղարը տիլ գաթընք տա-վէթ իթտիլիլիլիլ պէրապէր, իպրէթիլ ալէմ իլլին քեաթիլիլ իպրահիմ կիպիլէ-րինէ ալըր ճէղալար վիրէրէք պէլտէ-միլիլիլ տալիլիլ հաղթէլիլիլիլ պիր նէ-թիլիլիլ, վէ իսալաճընա հիւմէթ իլէ Է-հալիլիլիլ մէղաթիլիլիլիլիլ ղաղըր գաղալ իլլէմէլէրինի աճիլալիլ իլիթար իտէրիլը

Լիլիլիլիլ, պուլունտան աղաթէմ տաշա տընտագ հալաթիլիլ վիրտիլիլիլիլ, պուլունա միւմասիլ հալաթիլիլիլ Եաղ-մաղըլը վաա իլլէմիլ իսթմտէ, տէյիլ Եալընը Պանտըրմաաթ, իլլա իրաթը գալմագաթըր տախիլիլիլիլ պուլունտան Էթէր գաղալէրտէ պիր թարաֆտան ուլլուտուղ հալլէր Էթէր օլմաաղըն-տան, սիլլէրէ Եաղմագտան ղիեատէ քիւր իլլիլիլաթ իլէ Ժուրնալը Էֆէն-տիլիլիլ թէլիլիլիլիլ պէքէլէթէլիլիլ, Էկէրիլ պուրաա իզմիր կիպի մահլէ-լիլիլ պէնտ իտէրէլիլ իսէ, մէմուրանըն մէմէլէթէլ Էհալիլիլ հաղըրէլիլիլ Եիւրա իլլէտիլիլիլ իլիլիլիլիլ, կէօր-տիլիլիլ վէ թահգըգ իլլէտիլիլիլ ճիւն-հալարըն ֆիլիլիլիլիլիլ պիւլա ֆիլիլիլ Էֆէնտիլիլ միւմասիլիլիլ կիտիլիլ իլլէյէճէլիլ տիր:

Սատըգ մուլալիլիլիլիլ

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԻՍԻ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍՅԱՆ

Գաղաթաա Բէնճէլիլիլիլ բաղարընտա
Յ. 29 իսիլ իսանընտա